

Potpukovnik
mr PREDRAG PEJČIĆ

Poruke Titovih govora pripadnicima ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane

Titovi govori pripadnicima Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane impliciraju uži i širi pristup prilikom utvrđivanja njihovog sadržaja i značaja za razvoj RV i PVO. Sa šireg aspekta oni potvrđuju misaone i praktične delatnosti koje je Vrhovni komandant imao u oružanim snagama, a sa užeg — izražavaju idejne postavke i smernice i trajno opredeljuju dalji razvoj našeg Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. U suštini, iz Titovih govora se može nedvosmisleno zaključiti kakva je bila strategija razvoja modernog i savremenog Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, kao i njegova uloga u koncepciji opštenarodne odbrane.

Sadržaji Titovih govora nose u sebi i druge karakteristike i osobenosti. Oni pripadnici RV i PVO koji su imali tu čast da u svojoj sredini vide i pozdrave Josipa Broza Tita i koji su ga, dakle, neposredno slušali, uverili su se da su govori narativni, razumljivi, bez formalizma, da su nedvosmisleni i jednostavni. Oni u sebi nose duh vremena, ali i danas oni snažno motivišu, ulivaju samopouzdanje i optimizam, oplemenjuju i pozivaju sve pripadnike Armije na nova pregnuća.

Istraživaču sadržaja Titovih govora, koji im prilazi sa određene distance, nameću se, dakle, isti zaključci i on u njima nalazi trajne poruke i smernice. Taj zadatak mu je utoliko olakšan što su sadržaji govora potvrđeni u praksi. Oni predstavljaju, u stvari, jednu analitičko-sintetičku potvrdu onih konstatacija koje želimo dokazati, kao i onih hipoteza koje sebi postavljamo.

Josip Broz Tito se pripadnicima RV i PVO obraćao više puta, u raznim situacijama.¹ Ti govori su u sebi nosili i određenu istorijsku bitnost, neposredan uvodnik za krupnije događaje u RV i PVO, kao, na primer, prilikom predaje ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima ili prvih borbenih aviona domaće proizvodnje našim pilotima na upotrebu, prilikom obilaska Vazduhoplovne gimnazije »Maršal Tito«, zatim jedinice nadzvučne avijacije itd. Govori su inspirisani atmosferom trenutka i na svojevrsan način su motivisali pripadnike RV i PVO, podsticali ih i snažili u njihovom razvoju.

Govori i tekstovi (bilo da se radi o neposrednom slušanju ili o naknadnom čitanju) imaju svoj trajni smisao i svrishodnost, jer baziraju na jasno određenim ciljevima i razlozima, uslovima i potrebama. Titovi govori i čestitke, osim toga, izražavaju idejne postavke na kojima se bazira dalji razvoj našeg modernog i savremenog Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. Te postavke, uslovno, možemo svesti na sledeće: *visoko moralno-političko jedinstvo i idejna izgrađenost svih pripadnika RV i PVO; stalna potreba čuvanja i osposobljavanja kadrova i nužnost njihove visoke tehničke obrazovanosti; oslanjanje na sopstvene snage i Titova koncepcija upotrebe Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u opštenarodnom odbrambenom ratu.*

Te četiri postavke biće i okosnica sadržaja ovog priloga.

Moralno — političko jedinstvo i idejna izgrađenost pripadnika RV i PVO

U gotovo svim svojim govorima Tito je pripadnicima naše armije ukazivao na značaj idejno-političkog jedinstva, moralne čvrstine i neprekidne spremnosti da se pomno čuvaju i brane tekovine NOR-a i socijalističke revolucije. To je naglašavao i prilikom posete Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito« u Mostaru, 8. aprila 1969, rekavši, između ostalog: »Nikada nemojte zaboraviti

¹ Vrhovni komandant oružanih snaga SFRJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito održao je deset govora pripadnicima RV i PVO — prilikom obilaska pilota 1. eskadrole NOVJ i Eskadrole za vezu VŠ, 2. septembra 1944. na Visu; na smotri lovačkog puka na zemunskom aerodromu, 16. septembra 1945; prilikom predaje borbenih aviona domaće proizvodnje, na svečanom banketu povodom 8. godišnjice JRV 21. maja 1950; prilikom uručivanja ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima, 21. maja 1952. i 21. maja 1953; prilikom razgledanja vazduhoplovne izložbe u Batajnici i obilaska vazduhoplovnog kolektiva »Ikarus«, 21. maja 1952; u Centru za preobuku na mlaznim avionima, 31. marta 1954, kao i prilikom posete Vazduhoplovnoj gimnaziji »Maršal Tito« u Mostaru, 8. aprila 1969.

da ste danas pitomci, a sutra ratni vazduhoplovci spremni da brane ono za što su naši narodi dali ogromne žrtve!«

Drug Tito je i u našim najmlađim vazduhoplovcima gledao buduće *sposobne branioce naše socijalističke zajednice*. U to je bio ubeđen, budući da je u govoru istakao kako je za to bitna pretpostavka da u školi vlada *duh prave socijalističke škole, vojne škole*. Iskazujući svoje poverenje u nastavnike koji ih vaspitavaju, učenicima je rekao:

»Ja imam poverenje u vas i nastojaću, što bude zavisilo od mene, da isto doprinesem da vi, čim bolje, izvršavate sada školske, a i buduće zadatke!«

Ozbiljnost svojih obaveza učenici su shvatili i iz reči kojima je Tito naglasio da naša zajednica odvaja materijalna sredstva, kako bi učenici ispunjavali svoje obaveze — školske zadatke, pripremajući se tako za buduće.

U pozdravnom pismu upućenom povodom desetogodišnjice škole (10. maja 1971), drug Tito na prvom mestu ističe da je zadovoljan rezultatima koje je Vazduhoplovna gimnazija postigla u proteklom periodu:

»Značajan je broj i onih vaših učenika koji su poslije te gimnazije završili vazduhoplovne i tehničke vojne akademije, postali odlični piloti i vazduhoplovni specijalisti — spremni da brane slobodu i nezavisnost naše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije!« Takođe, u pismu se posebno nagoveštava značaj školskih obaveza i zadataka za kvalitet starešinskog kadra u RV i PVO:

»Od rezultata koje vi postižete umnogome zavisi kakve će starješine imati naše vazduhoplovstvo... Mora se uvijek imati u vidu da poziv koji ste vi odabrali traži čovjeka visoke stručne sposobnosti, moralne čvrstine i razvijene političke svijesti«. Tim rečima je drug Tito uzdizao poziv pilota, ukazujući istovremeno na bitne osobine koje treba da odlikuju svakog idejno-politički izgrađenog letaća.

Kontinuitet Titovih misli i poruka, kada je reč o idejno-političkoj izgrađenosti i zrelosti naših vazduhoplovaca, najbolje potvrđuju njegove reči iz čestitke upućene 21. maja 1962. povodom 20-godišnjice stvaranja i razvoja našeg ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane:

»Drugovi vazduhoplovci, čuvajte u vašem budućem radu ono što nam je najsvetije: učvršćujte tekovine naše revolucije, a naročito bratstvo i jedinstvo naših naroda, njegujte iskreno drugarstvo i sve one vrline kojima treba da se odlikuje svaki borac Armije naše socijalističke domovine. Svojim stalnim usavršavanjem raz-

vijajte borbene sposobnosti i budite uvijek budni čuvari našeg slobodnog neba!»

Vrhovni komandant je tom prilikom, dakle, istakao četiri osnovna elementa: tekovine revolucije, bratstvo i jedinstvo, drugarstvo i sve druge vrline kojima treba da se odlikuju pripadnici naše armije.

O tekovinama naše revolucije, potrebi njihovog čuvanja i negovanja, Tito je govorio i prilikom prvog posleratnog susreta sa vazduhoplovcima na zemunskom aerodromu, na smotri lovačkog puka, 16. septembra 1945. godine.

Ratne zastave — simbol nepobedivosti i slave. U govoru prilikom prve predaje ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima (21. maja 1952) Vrhovni komandant je naglasio: »Naše Ratno vazduhoplovstvo borilo se u prošloj borbi bez zastava. Zastava naših boraca bila je u njihovim srcima!« Time je Tito istakao uzajamni odnos koji postoji između zastave kao simbola, »barjaka časti i slobode«, s jedne, i onog iskonskog odnosa boraca prema borbi i slobodi, s druge strane. Ta poetično iskazana misao, da je zastava naših boraca bila u njihovim srcima, označava i smisao borbe za slobodu.

Prilikom druge predaje ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima (21. maja 1953), Tito je rekao: »Čestitam vam Dan vazduhoplovstva² i primanje ratnih zastava, zastava nepobjedivosti i slave naše Narodne armije. Drugovi, vi ste danas primili zastave koje vam naš narod povjerava kao simbol dostojnog i vjernog čuvanja tekovina naše velike narodne revolucije, kao simbol pod kojim ćete znati čuvati naše socijalističko nebo od svakog posezanja za našom teritorijom!«

Za naše ratno vazduhoplovstvo, koje je u narodnooslobodilačkom ratu imalo specifičan put stvaranja i razvoja, zastava je značila tradicionalni simbol koji ona inače ima, ali i pripadnost novoj Jugoslaviji. Podsetimo se da su prilikom formiranja 1. eskadrile NOVJ (22. aprila 1944. u Benini, Libija), koja je, zajedno sa 2. eskadrilom NOVJ, u toku narodnooslobodilačkog rata dejstvovala u okviru operativnog rukovodstva savezničke vazduhoplovne komande za Mediteran, njeni pripadnici položili zakletvu novoj Jugo-

² Dan vazduhoplovstva se u jedinicama Jugoslovenske narodne armije slavi od 1948. godine (Vrhovni komandant je potpisao naredbu 20. oktobra 1947), kao Dan Jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva. Godine 1964. 21. maj je proglašen praznikom svih vazduhoplovaca u našoj zemlji i vazduhoplovne strukture van RV i PVO (vazduhoplovne kompanije, aerodromska preduzeća, fabrike, Vazduhoplovni savez Jugoslavije i dr.) slave ga kao Dan vazduhoplovstva SFRJ. Danas se taj praznik obeležava kao Dan Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane.

slaviji pod državnom zastavom — trobojkom sa petokrakom zvezdom. Stilizovana trobojka sa petokrakom bila je ucrtana i na naše avione, čime je jasno izraženo da naši piloti lete pod nacionalnom oznakom i da pripadaju novoj Jugoslaviji.

Znajući pod kakvim su teškim uslovima naši prvi vazduhoplovci vodili bitke, drug Tito je istakao:

»Ja sam uvjeren da će naši borci pod novim ratnim zastavama naših naroda znati da dostojno čuvaju čast našeg vazduhoplovstva i naše Armije i da će ih nositi kao simbol nepobjedivosti i ljubavi prema svojoj zemlji i narodu!«

U Titovim porukama vazduhoplovcima često nailazimo na uputstva kako treba vaspitavati mlade generacije čuvara našeg neba. U telegramu povodom 18-godišnjice stvaranja i razvoja RV i PVO, pored ostalog, piše: »Imajte uvijek na umu da vaši uspjesi zavise od moralno-političkog jedinstva vaših redova. Vaspitavajte mlade generacije vazduhoplovaca na vrlinama našeg borca i starješine iz oslobodilačkog rata!«

Kada se dublje analiziraju Titove reči koje je upućivao vazduhoplovcima, uvek ukazujući na potrebu negovanja revolucionarnih tradicija, dolazimo do zaključka da je od prvorazrednog značaja idejno-političko jedinstvo, i da je ono osnovno polazište za sve uspehe i pobede. Na takvom jedinstvu i visokoj moralno-političkoj svesti zasnivali su se i svi uspesi, a pre svega heroizam i nepobedivost naših boraca u narodnooslobodilačkom ratu. Stoga i danas u jedinicama RV i PVO koje nastavljaju revolucionarne tradicije ratnih vazduhoplovnih pukova i eskadrila Titove reči i poruke snaže i sjedinjuju, inspirišu i podižu borbeni moral, oplemenjuju srca vojnika i starešina gordim rodoljubljem.

Čuvanje i osposobljavanje kadrova i nužnost visoke tehničke obrazovanosti

Human i pravedan odnos prema čoveku Tito je isticao prilikom svakog susreta sa vazduhoplovcima. Impresivno deluju njegove reči pripadnicima RV i PVO prilikom prve predaje ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima. Tada su zabeležena tri prigodna Titova govora — posle uručivanja zastava, prilikom razgledanja vazduhoplovne izložbe u Batajnici i prilikom posete kolektivu »Ikarus« u Zemunu. Drugi govor je bio u celini posvećen brizi za ljude, i to u najširem smislu. Pri tome se mora konstatovati da je Titovo poimanje osposobljavanja i čuvanja kadrova, u stvari, bila njegova

dijalektička sinteza teorijskog shvatanja i praktičnog delovanja. Evo i reči koje upućuju na takav zaključak:

»Htio bih da vam stavim na srce da ne samo stvarate, već i čuvate kadrove. Da bi se u tome uspjelo, od neobične je velike važnosti disciplina i preciznost u radu!« Shvatajući disciplinu i preciznost komplementarno, Tito podvlači da je u svakom radu potrebna tačnost, a u vazduhoplovstvu pogotovo: »Ni jedan rod vojske nije tako složen kao avijacija, i zato su kod vas disciplina i tačnost potrebni i u komandovanju i u izvršavanju.«

Insistirajući na svestranosti brizi o čoveku, Tito je veoma široko gledao na to pitanje i vrlo sugestivno prenosio na druge svoje zahteve. No, pri tome je uvek i posebno naglašavao onu humanu komponentu:

»Pilot ne smije ni jednog trenutka izgubiti iz vida da on nije samo svoj gospodar; on mora znati da pripada narodu i da sredstva koja mu je narod dao njega dvostruko obavezuju — da čuva materijalnu stvar koju je dobio, i samoga sebe. Budite uvjereni, drugovi, da ja kad god se desi kakva avionska nesreća ne mislim na avion koji košta milione, već mislim na čovjeka. Njega žalim, jer znam da je to gubitak dragocjenog borca koji bi sutra uložio sve svoje snage u borbi protiv neprijatelja koji bi ugrozio našu zemlju. Žao mi je njega kao čovjeka, u prvom redu!... Zato vi svi morate misliti na to da ljudi strahuju za vaše živote i morate paziti!«

U narodnooslobodilačkom ratu, kao vrhovni komandant, Tito je redovno isticao i zahtevao da se zadaci moraju izvršavati u potpunosti i uz što manje ljudskih žrtava. To je predstavljalo i vještinu komandovanja i vođenja trupa u ratu, o čemu ima dosta primera i dokumenata.³ Takav je upravo Titov odnos bio i u mirnodopskoj izgradnji naše armije i u okviru nje Ratnog vazduhoplovstva.

»Od komandanata tražim da budu uvijek svjesni da su potpuno odgovorni za život ljudi i za materijalna sredstva« — zahtevao je drug Tito od komandanata u RV i PVO. Zbog toga se i lično interesovao za sudbine pojedinih pilota koji bi nastradali u avionskim katastrofama. Neke je čak obilazio u bolnicama ili ih je pozivao da ga kasnije posete.

³ U naređenju od 8. januara 1943. Tito ističe: »U našem narodnooslobodilačkom ratu najveću dragocjenost predstavljaju naši borci — ratnici. Njima se ima pokloniti glavna pažnja, kako u borbi, tako i van borbe, svagda, u svim prilikama uopšte. To je prva i osnovna dužnost svih starijina u našoj vojsci.« Poznata je i Titova dosledna briga o ranjenicima i bolesnim partizanima, kao i njegovo insistiranje da se na položajima, ni pod kakvim okolnostima, nije smeo ostaviti nijedan ranjenik ili bolesnik.

Tito je veoma često isticao nužnost visoke tehničke obrazovanosti svih pripadnika RV i PVO, smatrajući to jednim od bitnih uslova borbene izgradnje i spremnosti tog vida oružanih snaga, koji je opremljen složenom, savremenom i raznovrsnom tehnikom. Prilikom proslave osme godišnjice stvaranja našeg vazduhoplovstva on kaže: »Naše mlado ratno vazduhoplovstvo postiglo je u ovom kratkom periodu vrlo dobre rezultate u ovladavanju vazduhoplovnom tehnikom... Nastojte da budete budni čuvari našeg neba, naše socijalističke zemlje. Usavršavajte se, budite majstori svoga djela, svoga zvanja ratnih vazduhoplovaca nove socijalističke Jugoslavije!«

Prilikom obilaska vazduhoplovnog garnizona Batajnica (16. marta 1975) taj Titov zahtev je još potpuniji: »Vaši najvažniji zadaci su: prvo, borba za visoko moralno-političko jedinstvo, idejnu izgrađenost i usmjerenost svih pripadnika RV i PVO u duhu samoupravnog socijalizma i drugo, nužnost visoke tehničke obrazovanosti svih pripadnika Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane u cilju usvajanja vrlo skupe tehnike i njene upotrebe u borbenim dejstvima!«

Isto tako, kada je bio zadovoljan prikazanim veštinama letaća i potpunim ovladavanjem vazduhoplovnom tehnikom, Tito je to punim srcem izražavao: »Prikazano znanje dokaz je sposobnosti naših mladih ljudi da za relativno kratko vrijeme usvoje i ovladaju novim materijalom, dajući na taj način najbolji prilog učvršćenju nezavisnosti naše zemlje i osujećenju imperijalističkih namjera agresora« (prilikom demonstracije letenja aviona na mlazni pogon u Centru za preobuku, 31. marta 1954). No, i pre toga slično priznanje su dobili vazduhoplovci od Vrhovnog komandanta, u Izveštaju o radu Saveznog izvršnog veća (30. januara 1954): »U aprilu će se navršiti godina dana otkako primamo reaktivne avione, a do sada nemamo nijednog udesa. Sve ovo govori da ljudi u Armiji savlađuju i čuvaju tehniku. Oni su svjesni šta ona znači i koliko naš narod daje za svoju Armiju.«

Uočljivo je pri tome da se iz Titovih reči uspostavlja sledeći odnos: pripadnici RV i PVO su dužni da stepen svog tehničkog obrazovanja podignu na najviši nivo, budući da usavršavanje tehnike pilotiranja doprinosi borbenoj gotovosti svih kolektiva, odnosno osposobljenosti svakog pojedinca, jer samo na taj način oni predstavljaju sigurnu garanciju u zaštiti i odbrani vazdušnog prostora. Upravo takav zaključak sledi iz Titovih reči iskazanih 21. maja 1953. u govoru prilikom druge predaje ratnih zastava vazduhoplovnim pukovima.

»Želim vam, drugovi vazduhoplovci, da usavršavate svoju ratnu tehniku, da što bolje upoznate tehniku koju vam naši narodi daju, da biste mogli čuvati našu zemlju, da biste bili snažan element — Armija koja brani čovječanstvo od svake nove katastrofe. Mi se pripremamo za to da čuvamo mir, ali ako nas neko napadne, mi ćemo znati da mu damo dostojan odgovor!«

Nužnost visokog tehničkog obrazovanja nametao je savremeni naučno-tehnološki razvoj vazduhoplovstva, što je uticalo i na razvoj naše vazduhoplovne doktrine. O tome je drug Tito takođe brinuo: »Uspjesi koji su postignuti u razvoju i usavršavanju našeg Ratnog vazduhoplovstva najbolja su garancija da će se ono i ubuduće uspješno razvijati, savlađujući sve složenije zadatke koji se danas postavljaju pred savremene vazduhoplovne snage. Ja sam uvjeren da ćete vi i dalje produžiti tim putem posvećujući najveću pažnju najnovijem vojnom napretku.«

Dakle, maršal Tito je znao da ceni napore pripadnika RV i PVO i da im odaje priznanja. A oni su, pak, bili veoma ponosni kada bi se Tito našao među njima. Divili su se i tome s kakvom je pažnjom, prilikom obilaska pojedinih jedinica, razgledao vazduhoplovno naoružanje, interesujući se i za one detalje koji su dostupni vrhunskim stručnjacima. To potvrđuje Titov zapis u Spomen-knjizi jedinice nadzvučne avijacije: »Veoma sam zadovoljan što mi se danas pružila prilika da vidim elitnu jedinicu naše ratne avijacije. Smještaj i tehnička oprema su, zaista, na visokom nivou i to me raduje. Gledajući letачku vještinu pilota, mogu zaista da budem zadovoljan visokom spremom letenja. Želim da i dalje spremnost i vještina ovog roda naše odbrane bude na takvoj i još većoj visini!«

Vrhovni komandant je borbenoj gotovosti Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane posvećivao stalnu pažnju. Govorio nam je da se vazduhoplovna tehnika i naoružanje moraju koristiti na najefikasniji način. Iz njegovih reči proisticali su i neposredni zadaci vazduhoplovaca: »Brz razvoj vazduhoplovne i raketne tehnike i, u skladu s našim mogućnostima njihovo uvođenje u naše Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušnu odbranu, stavljaju pred vas nove zadatke i obaveze. I ubuduće morate ulagati velike napore da biste obezbijedili visok stepen obučenosti pripadnika vašeg vida i time još više povećali borbenu gotovost svih vaših jedinica!«

Oslanjanje na sopstvene snage

Dobro je poznat još iz narodnooslobodilačkog rata Titov odlučan stav da se u svemu moramo oslanjati na sopstvene snage. Tada,

kada je bilo najteže, Tito je rekao: »Dok je neprijatelj, imaćemo i oružje i svega što nam treba.«⁴ I nakon rata Tito je često ukazivao na potrebu izgradnje domaće vojne industrije i opremanja oružanih snaga domaćim borbenim sredstvima. A kada su vazduhoplovci 21. maja 1950. godine na zemunskom aerodromu dobili prve letelice domaće proizvodnje, Tito ih je pozdravio ovim rečima:

»Naša nova, socijalistička zemlja težila je od samog početka da vama, vazduhoplovcima da u ruke avione proizvedene u našoj socijalističkoj zemlji. Ja sam danas srećan što mogu da vam čestitam i u tom pogledu, što mogu da vam kažem da ste za čuvanje našeg neba, naše socijalističke izgradnje, dobili u ruke kao oružje naše sopstvene avione.«

Put do tog svečanog trenutka vodio je preko velikih radnih pobjeda naših konstruktora i radnika. On je bio veoma težak, jer je zemlja bila razorena i izložena vojno-političkim i ekonomskim pritiscima spolja. Oslonac na sopstvene snage našao je svoj puni izraz u sposobnosti naših radnih ljudi i stručnjaka da konstruišu i proizvedu i prve avione, čime je započela nova faza razvoja našeg Ratnog vazduhoplovstva. Tada je drug Tito rekao:

»Mi smo naslijedili slabo razvijenu i razorenu zemlju i, razumije se, nismo mogli odmah poslije završetka rata da razvijamo ratno vazduhoplovstvo onim tempom i onako kako smo mi to želeli i kako je iziskivala potreba odbrane naše zemlje.«

Zahvaljujući se radnim kolektivima koji su danonoćno radili da bi prvu seriju borbenih aviona što pre uveli u operativne jedinice, Tito je naglasio:

»Najteži period u formiranju i stvaranju vazduhoplovstva mi smo prošli i sada imamo mogućnosti da nove stotine i hiljade naših mladih ljudi u vazduhoplovstvu dobiju sredstva za odbranu naše zemlje.«

Tim povodom Tito se našao među radnicima vazduhoplovne industrije fabrike »Ikarus«. Zahvalio im se na tom značajnom uspehu: »Moram vam reći da sam bio neobično radostan, i ja i ostali drugovi, gledajući velike uspjehe koje je vaš radni kolektiv postigao za ovo kratko vrijeme poslije rata, stvorivši, za naše prilike i potrebe, savršene mašine...« Pun optimizma, Tito je istakao da će ovaj radni kolektiv i ubuduće izvršavati sve zadatke, kao i da

⁴ U govoru borcima 2. proleterske brigade, 17. oktobra 1942, Tito je, pored ostalog, rekao: »Što se tiče naoružanja, mi smo ga do sada dobijali od neprijatelja. Ali, ne dobrovoljno, nego smo ga otimali. Sve što imate, svaka puška, revolver, metak, sve je to krvlju osvojeno. Mi sada imamo dovoljno naoružanja da njime osvojimo novo. Nikada našeg borca ne smije da pomete što ima malo municije... znači — treba otići od neprijatelja!«

ćemo imati još fabrika, ali da je »Ikarus« onaj osnovni kolektiv, koji je već počeo da daje moderna sredstva našoj Armiji«. Koliko je taj uspeh bio značajan za naše oružane snage i odbranu zemlje, potvrđuju dalje Titove reči:

»Neki naši ljudi i mnogi stranci čude se kako je bilo moguće da se u jednoj zaostaloj zemlji u ovako kratkom periodu postigne tako ogroman napredak u proizvodnji aviona i izvjesnih vrlo preciznih aparata i alata. Onima koji se čude mogu reći, neka upoznaju našeg čovjeka, pa se neće čuditi, jer naši ljudi mogu sve kada imaju uslova. A naša revolucija stvorila je uslove našim radnim ljudima da se posvete stvaralačkom radu i da ne zaostaju ni u čemu za drugim naprednim zemljama.«

Istovremeno, drug Tito ističe i drugo bitno obeležje tog uspeha i spremnost našeg socijalističkog društva da izgrađuje i jača svoje oružane snage, sposobne da čuvaju i sačuvaju tekovine NOR-a od svih nasrtaja spolja:

»Naši narodi daju ogromne materijalne žrtve za jačanje naše odbrambene sposobnosti, daju ih dobrovoljno jer znaju da se sigurnost i nezavisnost u današnjem svijetu može sačuvati samo ako je jedan narod čvrst, jedinstven i sposoban da brani samog sebe!«

Pedesetih godina, u vreme hladnog rata koji su vodile super-sile i opasnih pretnji našoj zemlji spolja, mi smo morali jačati naše odbrambene potencijale, našu odbranu u celini. Pored ostalog, morali smo i Ratno vazduhoplovstvo da preoručavamo stranom vazduhoplovnom tehnikom. Jer, domaća industrija nije mogla da proizvede sve što nam je trebalo, a nije se mogla zanemariti i potreba savremenog ratnog vazduhoplovstva da sledi vazduhoplovnu teoriju i dostignuća nove vazduhoplovne tehnologije. Zbog svega toga, bili smo prinuđeni da naše jedinice preoručavamo i avionima zapadne proizvodnje, za šta su nas optuživale reakcionarne snage u svetu. Odgovarajući na te optužbe spolja, Tito je tada rekao »da smo mi miroljubiva zemlja i da mi naša ratna sredstva, našu vojnu tehniku nećemo nikad upotrebljavati u bilo kakve prljave, nepoštene ciljeve. Oni znaju da smo na strani onih koji danas brane mir.« On je više puta govorio o tome, iznoseći na vrlo ubedljiv način zašto je u tom periodu hladnog rata i vojnih pritisaka potrebno da jedna mala zemlja ima svoje kadrove, svoje naoružanje i svoju armiju.

»Ciljevi ne mogu biti neka apstraktna stvar, već proističu iz svakodnevnog života ljudi. Naš najviši cilj je da ostvarimo našu socijalističku izgradnju, da podignemo našu industriju, da elektri-

fleiramo našu zemlju, da modernizujemo našu poljoprivredu...
Naš najviši cilj je da kod nas nema eksploatacije čovjeka od čovjeka« — govorio je Tito.

Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana u opštenarodnom odbrambenom ratu i društvenoj samozaštiti

Govor koji je Vrhovni komandant održao vazduhoplovcima 21. maja 1950. na zemunskom aerodromu suštinski opredeljuje i inicira sve elemente doktrine našeg RV i PVO, koji su čvrsto ugrađeni u sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Koje su to bitne pretpostavke? Tito je tada insistirao na zadacima RV i PVO koji se, s obzirom na način primenjivanja, uklapaju u jedinstven sistem oružane borbe, čime se izražava vitalnost naše vazduhoplovne doktrine, odnosno to je onaj opšti zadatak: »Vi imate čast da kao borci vazduhoplovstva čuvate mirnu izgradnju jedne socijalističke zemlje. Vi nemate nikakav drugi zadatak osim taj, da čuvate našu zemlju, da čuvate njenu nezavisnost, da čuvate miran rad i izgradnju ljepše i srećnije budućnosti naših naroda!«

Do panhumanizma Tito amplificira i sledeći zadatak ovim rečima: »Vi nikada nećete biti upućeni ni u jednu zemlju da ugrožavate njenu nezavisnost, da služite nekim osvajačkim ciljevima. Bila bi sreća za čovječanstvo kada bi sva ratna avijacija, ili bar njen veliki dio, imala takve ciljeve!« Time je Vrhovni komandant naglasio bitna opredeljenja borbene izgradnje i upotrebe našeg RV i PVO. Ona, kako je prethodno istaknuto, bazira na dva osnovna stava: prvi se odnosi na upotrebu vazduhoplovstva (gde je bitan zadatak odbrana nezavisnosti zemlje), dok je drugi sadržan u konstataciji da naše vazduhoplovstvo nikada neće služiti bilo kakvim osvajačkim ciljevima.

Sličnu, ali još precizniju konstataciju Tito je izneo i na banketu povodom proslave 8-godišnjice stvaranja i razvoja vazduhoplovstva, kada je rekao: »Vi treba da čuvate tu mirnu izgradnju naših naroda, vi ste pozvani da čuvate naše socijalističko nebo, isto onako kao što su drugi rodovi naše Armije pozvani da čuvaju našu socijalističku teritoriju.«

Dvadeset i sedam godina kasnije, u telegramu povodom 35-godišnjice, pošto je istakao da je RV i PVO izraslo u snažan i savremen vid, Tito ponovo podvlači taj zadatak u njegovom celovitom i kontinuiranom obimu: »Zajedno sa ostalim elementima naših

oružanih snaga, Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana obezbeđuje punu sigurnost našeg vazdušnog prostora i miran stvaralački rad radnih ljudi Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.«

Obaveze koje Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana imaju zajedno sa ostalim strukturama naših oružanih snaga, drug Tito je uvek bazirao na revolucionarnom karakteru narodno-oslobodilačkog rata, ukazujući i na međuzavisnost i uslovljenost koja postoji u neraskidivoj vezi: narod — Armija. Ta činjenica ima dva stava: prvi je u nepobitnoj istini da je naša armija proistekla iz svog naroda i da ima narodni karakter, te da je njegov nerazdvojni deo, čime sagledavamo totalnu dimenziju snažnog moralno-političkog motivisanja; i drugi, logički se podrazumeva da takva Armija sve više prerasta u ogromnu snagu sposobnu da odgovori svom osnovnom zadatku, koji Tito formuliše rečima: »Vama ja danas ovdje smjelo mogu reći da ćete vi morati da vršite samo zadatak čuvanja naše socijalističke zemlje«.

Pozitivno ocenjujući da će se vazduhoplovno-teorijska misao izgrađivati i biti uslovljena daljim razvojem vazduhoplovne tehnologije, odnosno novim konstrukcijama i proizvodnjom savremenijih tipova vazduhoplova i druge borbene tehnike, drug Tito kaže: »Naša socijalistička zemlja nastojace da omogući da se naša vojna vazduhoplovna tehnika i kvalitativno i kvantitativno sve više razvija. Već danas postoje i djelimično su ostvareni uslovi za to, a sutra će biti moguće da se naša vojna vazduhoplovna industrija razvije u punoj mjeri!«

U želji da što jače podvuče mogućnosti daljeg razvoja naše vazduhoplovne teorije i prakse, a, pre svega, brojno narastanje pripadnika vazduhoplovstva, Tito je više puta u svojim govorima vazduhoplovcima ukazivao da Jugoslaviju, njene narode i narodnosti, ne mogu da zaustave nikakve pretnje i prepreke i »ne bojeći se toga što će naša Armija u ratu biti brojem manja, jer će ta Armija biti velika po svom duhu i po svojoj svijesti i kao takva biće nepobediva«.

Zaključimo na kraju da je bitna pretpostavka celishodnog ukaplanja vazduhoplovne doktrine u teoriju i praksu opštenarodne odbrane i društvene samozaštite bila neprekidna briga i delo Vrhovnog komandanta. Pri tome je vrhunska borbena vazduhoplovna tehnika izrastala, pre svega, iz vazduhoplovnog potencijala naše zemlje, dakle, stvorena je sopstvenim snagama.

U celovitom i kontinuiranom ugrađivanju naše vazduhoplovne teorije i prakse u doktrinu opštenarodne odbrane i društvene sa-

mozaštite nalazimo danas potvrdu svih reči Josipa Broza Tita. Pilot-borac, s jedne strane, i vrhunska vazduhoplovna tehnika, s druge, do krajnjih granica njihovog iskorišćenja — leže u Titovom strategijskom i dijalektičkom poimanju izgradnje i razvoja Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. Njihova je snaga upravo u nepobedivosti ideja mira i progressa, u našoj socijalističkoj stvarnosti i epohalnom delu druga Tita sadržanom u njoj.